

De Merovingische nederzetting in Oegstgeest

Jasper de Bruin¹

Sinds 2009 voeren archeologen en studenten van de Faculteit der Archeologie van Universiteit Leiden opgravingen uit in Oegstgeest, ter hoogte van een nederzetting uit de Vroege Middeleeuwen. Er zijn sporen van bewoning aangetroffen, daterend vanaf de late 5e tot in het begin van de 8e eeuw. Dit tijdvak wordt ook wel de Merovingische periode genoemd. Hoewel het onderzoek nog gaande is, wordt in dit artikel een eerste overzicht van de opgravingsresultaten gepresenteerd, waarbij opgemerkt moet worden dat de uitspraken hierover een voorlopig karakter hebben, want er moet nog een deel van de vindplaats opgegraven worden.

In het mondingsgebied van de Oude Rijn bevinden zich veel nederzettingen uit de Merovingische periode (afb. 1).² Een van deze nederzettingen, gelegen in Oegstgeest, werd pas relatief kort geleden ontdekt, namelijk in 1990.³ Verkennend archeologisch onderzoek werd uitgevoerd in 1998 en 2003, waarna in 2004 en 2005 opgravingen werden uitgevoerd door Archol BV. Van deze opgravingen verschenen twee rapportages.⁴ Ten slotte werd in het begin van 2009 op het terrein nog een opgraving uitgevoerd door ADC Archeoprojecten.⁵ Op basis van deze opgravingen kon worden vastgesteld dat zich op een groot deel van het terrein sporen uit de Merovingische periode bevonden. De bewoning bevond zich op de noordelijke oever van een zijtak van de Rijn. Er werden diverse gebouwplattegronden, waaronder huizen en bijgebouwen, aangetroffen, alsmede waterputten, kuilen en beschoeiingen. Het nederzettingsterrein was ingedeeld door middel van stakenrij-

en, die als hekwerken worden geïnterpreteerd. Het vondstmateriaal wees op een agrarische nederzetting, met een duidelijke handelscomponent. Ook vond er artisanale productie plaats, zoals leer- en beenbewerking en de productie van glazen en barnstenen kralen. Het botmateriaal, dat veelal van jonge dieren is, wees op het verhandelen van vee.

Naast bewoningsresten uit de Vroege Middeleeuwen komt sporadisch vondstmateriaal uit de Romeinse tijd voor. Het gaat hier vooral om fragmenten handgevormd aardewerk, die in het natuurlijk sediment voorkomen, wat er op kan wijzen dat de bewoning uit deze periode verspoeld is. Hiernaast is ook een nederzetting uit de 10e-11e eeuw op het terrein aanwezig.

De Faculteit der Archeologie in Oegstgeest

Reeds voor de opgravingen van het ADC van start gingen was de Faculteit der

Afb. 1
 Merovingische nederzettingen in een paleogeografische reconstructie van het mondingsgebied van de Oude Rijn in de Vroege Middeleeuwen. Donkerblauw is water, geel zijn de strandwallen en duingebieden, bruin de veengebieden, groen de lager gelegen kleigronden en oranje de oeverwallen langs de Rijn. De rode stippen zijn vindplaatsen van Merovingisch vondstmateriaal. Verder zijn de nederzettingsterreinen van 1. Katwijk-Zandereij, 2. Rijnsburg, 3. Valkenburg-De Woerd en 4. Oegstgeest aangegeven. Afbeelding: Dijkstra 2011, 115, Fig. 4.2. De paleogeografische ondergrond is een bewerking door Jasper de Bruin van de kaart van Van Dinter, gepubliceerd op Dans Easy (Persistent Identifier: urn:nbn:nl:ui:13-08qf-sf).

Archeologie benaderd om vanaf het voorjaar van 2009 eveneens een deel van het terrein op te graven. Dit kwam goed uit, aangezien ieder jaar in het kader van het eerstejaars veldpracticum, grote hoeveelheden Leidse studenten op een opgraving geplaatst moeten worden. Op dat moment was nog niet te voorzien dat de bemoeienis van de Faculteit der Archeologie met

‘Oegstgeest’ nog jaren voort zou duren, want ook in de jaren 2010 tot en met 2013 is door de Faculteit opgegraven op dit terrein. Vanaf 2011 is het project een zogenaamde onderwijsopgraving, waarbij, in samenspraak met de opdrachtgever, de gemeente Oegstgeest, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en diverse specialisten, de inzet van studenten een centrale rol heeft bij de uitvoering van het project. In 2014 zal de laatste campagne worden uitgevoerd, waarbij de nederzetting vrijwel volledig opgegraven zal zijn. Het hier gepresenteerde overzicht geeft de stand van zaken weer tot en met de campagne van 2013.

Landschap

Aan de westzijde van de nederzetting bevond zich tijdens de bewoning een vrij brede geul, die als nevengeul van de Rijn kan worden beschouwd. Vermoedelijk waren in deze periode meerdere Rijngeulen actief. Het nederzettingsterrein werd doorsneden door een stelsel van krekens en depressies, waardoor het beeld van een ‘eilandenrijk’ is ontstaan (afb. 2). Gescheiden door deze laagtes en waterlopen bevond zich de bewoning, waarbij globaal vier kernen zijn te onderscheiden. Deze kernen bevonden zich op zandige oeverwallen, die relatief hooggelegen waren. Op de ‘koppen’ van deze oeverwallen stonden de huizen, die in vrijwel alle gevallen een zuidwest-noordoost oriëntatie hadden, dus met een van de korte zijden in de heersende windrichting. De algemene indruk van het terrein is dat er hooggelegen gronden waren waarop gewoond werd, terwijl de omgeving vrij nat was. Tijdens de bewoning vond er nog sedimentatie plaats vanuit de Rijngeul en de krekens. Zeker in de winter zullen de depressies ook vol met water hebben gestaan, waardoor het lastig zal zijn geweest om de verschillende delen van de nederzetting te voet te bereiken.

Bewoningskernen

Om de interne geleding van de nederzetting goed te kunnen bespreken, worden de vier bewoningskernen hier, met de wij-

zers van de klok mee, aangeduid met de letters A tot en met D (afb. 2). Op de ker-
nen A, B en C komt al vanaf de late 5e en
vroeg 6e eeuw bewoning voor. Het lijkt er
op dat de bewoning op deze terreinen in
de loop van de 7e eeuw tot een einde komt.
De bewoning op kern D lijkt pas in de 7e
eeuw aan te vangen om vervolgens door
te lopen tot in het begin van de 8e eeuw.

Bewoningskern A

Bewoningskern A ligt met een zijde langs
de Rijngeul, terwijl de kern aan de noord-
en oostzijde begrensd wordt door een
openliggende kreek die in verbinding
stond met de Rijn. Ten zuiden van deze
kern bevond zich een grote depressie, die,
getuige het aantreffen van drijfhout, regel-
matig onder water stond. De oevers van de
Rijngeul waren hier ter plaatse versterkt
met palen- en stakenrijen. Langs het water
stond een beschoeiing die tenminste twee
fasen gekend heeft. Op sommige plaatsen
zijn dicht op elkaar eikenhouten palen de
grond in gedreven, zodat hier sprake kan
zijn geweest van een kadewerk (afb. 3).
Ook komen zeer lange (150 cm) palen voor,
die niet direct in verband staan met de
kade. Mogelijk werden deze palen gebruikt
om schepen aan vast te leggen.

Hier vlakbij zijn aanwijzingen gevonden
voor het aanleggen van landhoofden die
de drassige laagte tussen de Rijngeul en
de oever moesten overbruggen. Hiertoe
is op één plaats een pakket plaggen
gestort. Op deze locatie zijn ook enkele
steigers gevonden, die het uiterlijk had-
den van paarsgewijs geplaatste palen
waartussen een dwarsligger heeft ge-
legen. Op deze dwarsliggers lagen vermoedelijk
planken, waarover men bij het die-
pere water kon komen. Dichtbij de oever
stond een grote tweebeukige schuur,
die gefundeerd was op diep in de grond gesla-
gen palen. Mogelijk heeft de schuur een
verhoogde vloer gehad. Vermoedelijk wer-
den hier allerlei (handels?) waren in opge-
slagen. Al deze constructies langs de Rijn-
oever wijzen op het belang dat scheepvaart
voor deze bewoningskern moet hebben
gehad. Binnen deze nederzettingkern is
tot nu toe, naast diverse bijgebouwen, een

volledige huisplattegrond opgegraven
(afb. 4), maar het vermoeden bestaat dat
er meerdere woningen hebben gestaan.
Ook zijn hier diverse waterputten opge-
graven, waarvan er een beschoeid is
geweest met mogelijk scheepshout. Een
andere put leverde een fragment houten
vaatwerk op. Zeer uitzonderlijk is de
vondst van twee naast elkaar begraven
paarden. De paarden zijn bijgezet met
hun tuigage nog aan, waardoor hier sprake
kan zijn van een bijzondere depositie.
Even ten noorden van de geul die hier de
bewoningskern begrenst, is het graf van
een kind van ongeveer vijf jaar oud
gevonden (afb. 5). Afgezien van een
klein stukje opgerold lood zijn er geen
andere vondsten in het graf gedaan. Iso-
topenonderzoek heeft aangetoond dat
het kind niet in de omgeving van Oeg-
stgeest is geboren.⁶ Helaas kon het
geslacht via DNA-onderzoek niet vast-
gesteld worden.⁷

Afb. 2
Overzicht van
de opgravingen
in Oegstgeest.
Blauw zijn de
waterlopen, geel
de hoger gelegen
terreinen, groen de
depressies en rood
de gebouwplatte-
gronden. Met een
lichtgrijze kleur zijn
de lager gelegen
kleigronden weer-
gegeven. Ook zijn
de bewoningsker-
nen A tot en met
D weergegeven. Af-
beelding: auteur.

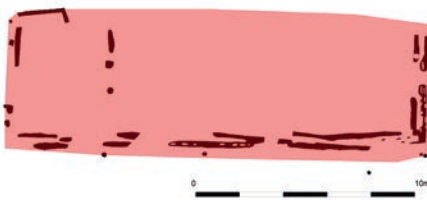
Afb. 3
Kadewerk langs de
Rijngeul bij bewo-
ningskern A. Foto:
auteur.

Bewoningskern B

Kern B is tijdens de afgelopen opgravingscampagnes bijna volledig opgegraven. Ook hier wordt de zone met bewoning begrensd door krekken en/of laagtes, met uitzondering van de begrenzing aan de noordelijke zijde. Hoewel hier veel stakenrijen langs een restgeultje zijn aangetroffen, zijn ten noorden daarvan nog de fragmentarische resten van een huisplattengrond en een grote schuur aangetroffen. De bewoning lijkt hier aan te vangen met het uitgraven van vier huisgreppels (afb. 6). Zeker een van deze greppels is vrij snel na de aanleg door natuurlijke sedimentatie weer opgevuld. Mogelijk heeft men enige tijd last gehad van hoog water. Binnen de huisgreppels hebben waarschijnlijk huizen gestaan, waarvan tijdens het onderzoek nauwelijks paalspooren zijn aangetroffen. Dit is vooral veroorzaakt door afgraving en egalisatie van het terrein in de Late Middeleeuwen. Wel werd in een van de greppels een concentratie plaggen gevonden, die mogelijk wijst op een huisconstructie door middel van plaggenwanden. Ook werd binnen een van de huisgreppels een waterput gevonden, die vermoedelijk bij het huis hoorde en die beschoeid was door twee op elkaar gestapelde tonnen. In de put werd een houten kommetje gevonden (afb. 7). Met deze huisplaatsen kunnen diverse bijgebouwen geassocieerd worden. Vergelijkbare huisgreppels, eveneens zonder de bijbehorende gebouwen, zijn opgegraven in Kouderkerk, zo'n tien kilometer ten oosten van Oegstgeest gelegen.⁸

Vermoedelijk zijn in een latere fase op dit terrein minimaal twee huizen gebouwd (afb. 8). De huizen werden vergezeld van bijgebouwen en een nieuwe serie waterputten, waarvan er twee mogelijke delen

Afb. 4
Huisplattengrond
in bewoningskern
A. Het gaat om
een boerderij van
het type Katwijk
(Dijkstra 2011, 196-
205). Afbeelding:
auteur.

van schepen hebben opgeleverd; van een zogenaamde boomstamboot en van een plankboot. De boomstamboot is via dendrochronologie gedateerd in 612 n. Chr, +/- 7 jaar.⁹ Hoewel dit deel van de nederzetting een eindje van het water verwijderd was, lijkt ook hier scheepvaart enige rol van betekenis te hebben gehad. Binnen deze nederzettingkern zijn ook aanwijzingen gevonden voor metaalsmelten en de fabricage van benen kammen. Even ten noorden van de bewoningskern bevond zich een kreek, die nog tijdens de bewoning water voerde. Ten noorden van deze kreek werden twee inhumatiegraven aangetroffen. De graven bevatten twee vrouwen, waarvan er een tussen de 18 en 25 jaar en de ander tussen de 40 en 50 jaar oud geworden is. Beide dames waren begraven met een keur aan kledingaccessoires, waarbij vooral de kralenketting van de oudere vrouw in het oog springt (afb. 9). Aangezien al eerder een menselijke begraving werd aangetroffen ten noorden van dit geultje en omdat de menselijke begravingen vergezeld gingen van minimaal drie hondengraven, werd verondersteld dat zich hier wellicht het grafveld van de nederzetting zou bevinden. Om dit uit te sluiten is in 2013 een groot deel van dit terreindeel vlakdekkend opgegraven. Hieruit blijkt dat er geen sprake is van een grafveld.

Bewoningskern C

In het oosten van het terrein is bewoningskern C gelegen. Deze kern wordt begrensd door een kreek aan de noordzijde en een depressie aan de westzijde. De bewoning heeft vermoedelijk verder doorgegaan naar het oosten, maar wordt hier afgedekt door de doorgaande weg A44. Een flink deel van dit terrein is helaas zonder archeologisch onderzoek overbouwd. We moeten het dus doen met de delen die wel opgegraven konden worden. Binnen deze kern zijn een tweetal oversnijdende huisplattengronden opgegraven, alsmede twee bijgebouwen. Verder leverde het terrein vooral veel grote kuilen en enkele waterputten op. De bewoning lijkt in de loop van de 7e eeuw op te houden. Op een

later moment, vermoedelijk in de 10e-11e eeuw, werden op de rand van de depressie ten westen van deze bewoningskern een aantal boerderijen met een bijgebouw neergezet. Ook enkele waterputten kunnen met deze bewoning geassocieerd worden. Het is opvallend dat deze latere bewoning zo dicht op de depressie geplaatst is. Dat men last had van het water, blijkt ook uit de vele greppels die hier zijn aangetroffen. Wellicht heeft men bewust voor deze locatie gekozen om zo meer hoge grond, waarop ook de Merovingische bewoning lag, uit te sparen voor akkerbouwdoeleinden.

Bewoningskern D

Deze bewoningskern wordt in het westen begrensd door de Rijngeul en in het noorden en oosten door een brede depressie. De bewoning heeft zeker verder doorgelopen naar het zuiden, maar de aanwezigheid van de A44 met op- en afritten zal dit deel van het terrein verstoord hebben. Binnen deze kern zijn een serie huisplattengronden met bijgebouwen aangetroffen, die alle vrij dicht bij elkaar liggen. De gebouwen zullen niet allemaal tegelijk in gebruik zijn geweest, maar het geheel lijkt dicht bebouwd te zijn geweest. Langs de Rijngeul zijn hier over grote afstand (zeker 200 m) beschoeiingen aangetroffen, waarbij ook delen als kadewerk gediend kunnen hebben. Op vier plaatsen is geconstateerd dat de oever van de Rijngeul is uitgegraven, waardoor een veel geleidelijker talud ontstond richting het water. Op één locatie is vastgesteld dat de bodem van deze uitgraving bekleed was

met houtsnippers. Mogelijk dienden deze uitgravingen als landingsplaats voor schepen of zelfs als scheepshelling. Op een bepaald moment is de Rijngeul voor een groot gedeelte verland, waarna een oversteekplaats over de restbedding is geconstrueerd. Mogelijk heeft dit in het begin van de 8e eeuw plaatsgevonden.¹⁰

Binnen deze bewoningskern werd een grote hoeveelheid waterputten aangetroffen. Twee van deze putten verdienen nadere aandacht. De eerste put was beschoeid met een houten ton, waarop kuipersmerken zijn aangebracht (afb. 10). Het lijkt eerder om analfabetische merktekens te gaan dan om een duidelijke tekst. De tweede put, die eveneens met een ton beschoeid was, leverde twee leren schoenen op, waarbij ook een zeldzaam inkijkje in de schoenmode van die tijd mogelijk is. Het is mogelijk dat deze schoenen ter plekke zijn gemaakt, want bij de opgravingen in 2004 werden twee uiterst zeldzame schoenleesten gevonden.¹¹

Vondstmateriaal

Tijdens de opgravingen zijn grote hoeveelheden vondsten verzameld. Het merendeel betreft dierlijk botmateriaal, waarbij vooral de relatief goede vertegenwoordiging van varkensbotten opvalt. Isotopenonderzoek, uitgevoerd op deze botten, toont aan dat een deel van de varkens geïmporteerd is.¹² Een deel van het dierlijk botmateriaal is bewerkt: vooral de fraai versierde kammen springen hierbij in het oog (afb. 11). Aardewerk is in veel

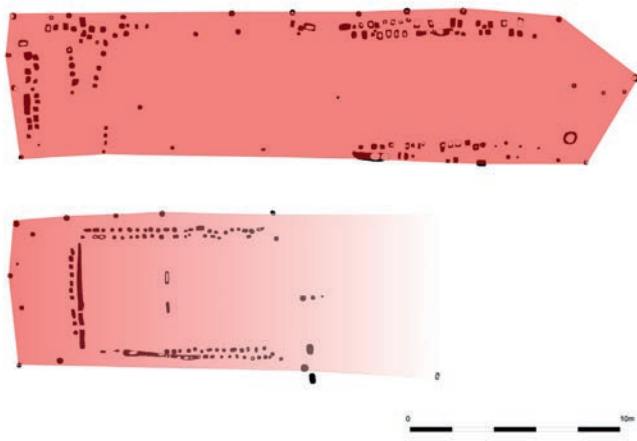
Afb. 5
Graf van een kind van ongeveer 5 jaar oud. Foto: auteur.

Afb. 6
Een van de omgreppelde huisplaatsen in bewoningskern B. Foto: auteur.

Afb. 7
Houten kommetje met handvat uit de waterput. Foto: Restauratie, Haelen; bewerking: auteur.

Afb. 8
Huisplattegronden in bewoningskern B. Beide plattegronden kunnen onder het huistype Katwijk geschaard worden. De onderste plattegrond zal bij de campagne van 2014 verder opgegraven worden. Afbeelding: auteur.

Afb. 9
Kralensnoer om de nek van het skelet van de vrouw, die tussen de 40 en 50 jaar oud is geworden. Foto: auteur.

mindere mate aangetroffen en het vormenspectrum is vrij beperkt: vooral ruw-wandige, tonvormige potten en een enkele maal kruiken en kommen. Scherven van knikwandpotten zijn zeldzaam. Wel is op enkele plaatsen redelijk wat handgevoerd aardewerk verzameld, zoals in bewoningskernen A en C. De slechte vertegenwoordiging van keramisch vaatwerk kan voor een deel verklaard worden aan de hand van het gevonden houten vaatwerk: waarschijnlijk was een aanzienlijk deel van het servies van hout.¹³ Overige vondstcategorieën zijn zeldzamer. Zo komt glas weinig voor, hoewel er redelijk wat kralen zijn aangetroffen. Metaalvondsten zijn door het ontbreken van een vondstenlaag en de slechte conserveringsomstandigheden in de klei ronduit zeldzaam.

Kenniswinst

Het belang van de opgravingen in Oegstgeest ligt vooral in het feit dat vrijwel de gehele nederzetting onderzocht kan worden. Op deze manier kan wellicht inzicht verkregen worden in het belang van handel voor dit soort nederzettingen en of er sprake is van hiërarchie tussen de verschillende kernen. Ook kan gekeken worden of er sprake is van een lokale elite, of dat de inkomsten uit de handel gelijkmatig verdeeld werden over de afzonderlijke huishoudens. Hiermee kan de vindplaats als model dienen voor andere sites in de

regio, maar kan er ook een vergelijking worden gemaakt met de in Leidsche Rijn (Utrecht) gelegen nederzetting A2.¹⁴ Een ander belangrijk element is de opgraving als onderwijslocatie (afb. 12). Studenten leren archeologisch veldwerk op een project waar zij geconfronteerd worden met diverse archeologische situaties, zoals het uitprepareren en documenteren van houten beschoeiingen, het opgraven in meerdere vlakken en het couperen van diverse sporen. Een bijkomend voordeel is dat vrijwel alle sporen met de hand worden uitgegraven. Omdat de uitwerkingstermijn van de opgravingen in Oegstgeest kon worden verruimd tot twee jaar na de laatste campagne kunnen studenten vaak in het vervolg van hun studie aan de slag met de door henzelf verzamelde gegevens. Zo verschenen er al scripties over visresten, botten van katten en Merovingisch aardewerk. Als in 2016 de uiteindelijke rapportage verschijnt, is het de verwachting dat vrijwel alle vondstcategorieën grotendeels zijn uitgewerkt. In combinatie met de opgegraven sporen kan zo een volledig beeld van de Merovingische nederzetting van Oegstgeest worden gepresenteerd.

En tot slot: Mocht u een account bij Facebook hebben: zoek dan eens op Opgraving Oegstgeest. Hier vindt U een grote hoeveelheid foto's van de opgraving tot nu toe.

Faculteit der Archeologie, Universiteit Leiden
Postbus 9515, 2300 RA Leiden
j.de.bruin@arch.leidenuniv.nl

Afb. 10
Waterput met ton in bewoningskern D. Inzet: de kuitpersmerken op de ton. Foto: auteur.

Afb. 11
Versierde kammen uit Oegstgeest (lengte schaalbalk 5 cm). Foto: auteur.

Afb. 12
Veldteam met staf en studenten van de campagne in 2013. Foto: auteur/Epko Bult.

Noten

- 1 Jasper de Bruin is docent Praktijkopleiding en Provinciaal-Romeinse archeologie aan de Faculteit der Archeologie van de Universiteit Leiden.
- 2 Dijkstra 2011 85, Fig. 3.6; idem, 88.
- 3 Hessing 1992, 103-109.
- 4 Hemminga & Hamburg 2006; Hemminga et al. 2007.
- 5 Jezeer 2011.
- 6 Kootker & Altena 2011.
- 7 Kootker & Altena 2011.
- 8 Grinsven & Dijkstra 2005.
- 9 RING Intern Rapport nummer 2011009.
- 10 De Bruin 2010, 24.
- 11 Groenman-Van Waateringe 2006, 94-95.
- 12 Kootker & Altena 2011.
- 13 De Bruin 2009, 36.
- 14 Nokkert e.a. 2009.

Literatuur

- Bruin, J. de, 2009: Oegstgeest / Nieuw Rhijngeest, in: *Archeologische Kroniek van Zuid-Holland*, 41e jaargang, 2009, 35-36.
- Bruin, J. de, 2010: Oegstgeest / Nieuw Rhijngeest, in: *Archeologische Kroniek van Zuid-Holland*, 42e jaargang, 2010, 23-26.
- Dijkstra, M.F.P. 2011: *Rondom de mondingen van Rijn & Maas. Landschap en bewoning tussen de 3e en 9e eeuw in Zuid-Holland, in het bijzonder de Oude Rijnstreek*. Academisch Proefschrift, Amsterdam.
- Grinsven, P.F.A. van & M.F.P. Dijkstra 2005: *De Vroeg-Middeleeuwse nederzetting te Koudekerk aan den Rijn. Een bijna vergeten opgraving in de Lagewaardse polder*, (Renus reeks 1), Leiden.
- Groenman-Van Waateringe, W., 2006: Houten schoenleesten, in: M. Hemminga & T. Hamburg, 2006: *Een Merovingische nederzetting op de oever van de Oude Rijn. Opgraving (DO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO) Oegstgeest - Rijnfront zuid 2004*, (Archol rapport 69), Leiden, 94-95.
- Hemminga, M. & T. Hamburg, 2006: *Een Merovingische nederzetting op de oever van de Oude Rijn. Opgraving (DO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO) Oegstgeest - Rijnfront zuid 2004*, (Archol rapport 69), Leiden.
- Hemminga, M., T. Hamburg, M. Dijkstra, C. Cavallo, S. Knippenberg, S.M.E. van Lith, C.C. Bakels & C. Vermeeren, 2007: *Vroeg Middeleeuwse nederzettingssporen te Oegstgeest. Een Inventariserend Veldonderzoek en Opgraving langs de Oude Rijn*, (Archol rapport 102), Leiden.
- Hessing, W.A.M., 1992: Bewoningssporen uit de Vroege Middeleeuwen op de grens van Leiden en Oegstgeest. In: L. Barendregt & H. Suurmond-van Leeuwen (red.). *Bodemonderzoek in Leiden 13-14*, Leiden, 102-109.
- Jezeer, W. (ed.), 2011: *Oegstgeest Nieuw Rhijngeest-Zuid, een Merovingische nederzetting aan de Rijnmond. Een archeologische opgraving*, (ADC ArcheoProjecten rapport 2054), Amersfoort.
- Kootker, L. & E. Altena, 2011: *Bioarcheologisch onderzoek aan een kinderskelet uit Oegstgeest, plangebied Nieuw Rhijngeest-Zuid - SL Plaza*, (Instituut voor Geo- en Bioarcheologie Rapport 2011-07), Amsterdam.
- Nokkert, M., A.C. Aarts & H.L. Wynia, 2009: *Vroegmiddeleeuwse bewoning langs de A2. Een nederzetting uit de zevende en achtste eeuw in Leidsche Rijn*, (Basisrapportage Archeologie 26), Utrecht.